

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl soudcem Mgr. Kamilem Tojnerem v právní věci

žalobce: **I. M.**, nar.,
státní příslušnost: Ukrajina,
t. č. bytem ,
zastoupen advokátkou Mgr. Denisou Šmídovou,
sídlem Dominikánské nám. 187/5, Brno,

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky**, Odbor azylové a migrační
politiky
sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7,

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 1. 2022, č. j. OAM-947/ZA-ZA11-K02-2021,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 1. 2022, č. j. OAM-947/ZA-ZA11-K02-2021, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce se domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalovaného, jímž bylo rozhodnuto, že se jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítá jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“).
2. Žalobce uvádí, že napadené rozhodnutí bylo dle něj vydáno v rozporu se zákonem. Svou žádost odůvodnil především svou příslušností k sociální skupině LGBT+ osob s tím, že žalovaný vyhodnotil žádost jako zjevně nedůvodnou s tím, že se žalobce v zemi původu nesetkal s žádnými závažnými problémy zapříčiněnými jeho náležitostí k této sociální skupině, kdy o jeho náležitosti k této skupině prakticky nikdo nevěděl, a dále tím, že země původu žalobce je považována za bezpečnou. Toto vyhodnocení je podle žalobce založeno na nedostatečně zjištěném skutkovém stavu a bagatelizaci situace. Pokud žalovaný věnoval poměrně značnou část odůvodnění napadeného rozhodnutí odůvodnění závěru, že bezpečnostní situace na Ukrajině je stabilní, klidná a směřuje spíše k deeskalaci napětí na tzv. linii dotyku, tedy v oblasti, v níž jsou umístěny separatistické „republiky“, pak takový závěr ke dni podání této žaloby zcela zjevně neobstojí. Žalobce poukázal na to, že je obecně známo a bylo o tom informováno nejen českými, ale rovněž světovými médii, že snaha o deeskalaci situaci mezi Ruskem a Ukrajinou, resp. útočných tendencí ze strany Ruské federace není veskrze úspěšná. Dne 21. 2. 2022 situace vyvrcholila tím, že Ruská federace uznala nezávislost separatistických republik ve východní oblasti země původu žalobce a umístila v tomto regionu jednotky své armády. Ve veřejném prostoru jsou přítomny rovněž informace tajných služeb různých zemí (např. Estonska), které uvádí jako jeden z možných cílů agrese Ruské federace město původu žalobce. Závěr o pouhé „hypotetičnosti“ obav ze zapojení regionu původu žalobce do vojenského konfliktu se tedy jeví jako přinejmenším předčasný. Při rozhodování je nutno zohlednit reálnou pravděpodobnost válečného konfliktu v zemi. K tomu žalobce poukázal na řadu negativních konsekvencí spojených s touto možností.
3. Může podle něj také dojít k negativním změnám v situaci osob náležejících ke skupinám LGBT+. V tomto smyslu došlo již i v mainstreamových, obecně spíše konzervativněji laděných médiích v České republice ke zveřejnění zpráv ohledně obav osob náležejících k těmto skupinám z dalšího vývoje přístupu k nim v případě rozšíření vlivu Ruské federace na Ukrajině. Pokud je správní orgán (byť implicitně) toho názoru, že jedním z důvodů, proč žalobce podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice, je snaha vyhnout se plnění vojenské povinnosti, pak je zjevné, že v této otázce správní orgán provedl pouze velmi povšechné zhodnocení okolností případu a ke shora uvedenému závěru dospěl spíše na základě obecných stereotypů. Žalobce zcela jednoznačně uvedl v rámci podání informací k žádosti o udělení mezinárodní ochrany, že se identifikuje jako transgender osoba a má zájem zahájit proces tranzice. Za těchto okolností je nutno k němu přistupovat jako k osobě identifikující se s ženskou identitou, přičemž je obecně známo, že všeobecná branná povinnost pro ženy je ve světě spíše výjimkou, a dále, že v případě služby v armádě v zemích východní Evropy jsou právě transgender osoby velmi často terčem napadání a šikany psychického i fyzického charakteru ze strany ostatních povolaných osob. Je zjevné, že žalobce nelze pokládat bez dalšího za osobu, která se hodlá „vyhnout vojenské povinnosti“, ale je nutno dospět k závěru, že jeho situace je zásadně složitější. Je zřejmé, že z důvodu nenastoupení k vojenské povinnosti, která žalobce stíhá na základě jeho dosavadní úřední identity, je ohrožen rovněž trestněprávními sankcemi. Správní orgán rovněž nedostatečně zhodnotil skutečnou situaci skupiny LGBT+ osob na Ukrajině, bagatelizoval problémy, ke kterým v této oblasti dochází.

4. Pokud správní orgán hodnotil podklady předložené žalobcem jako zastaralé, popř. tendenčně zkreslené či pocházející z nedůvěryhodného zdroje, pak je nutno konstatovat, že pokud by si správní orgán sám zajistil relevantní podklady ze zdrojů obecně respektovaných a uznávaných, musel by dospět k jinému závěru, než jaký formuloval v napadeném rozhodnutí. Žalovaný se při vyhledávání informací omezil toliko na dva krátké zpravodajské příspěvky týkající se pochodu „pride“ v Kyjevě (kdy zjevně vyhledával pouze ty příspěvky, které potvrzovaly jeho původní náhled), a následně na vyhledávání informací týkajících se přístupu země původu žadatele k navrátilivším se neúspěšným žadatelům o azyl (kdy již z tohoto obsahu spisu je zřejmé, že přístup správního orgánu k žádosti žadatele byl a priori odmítavý). Počátkem roku 2022 byla vydána zpráva organizace Human Rights Watch, která hodnotí situaci v lidskoprávních otázkách v různých zemích včetně země původu žalobce za rok 2021, nedá se tedy říci, že by se jednalo o zastaralý zdroj. Z tohoto materiálu jednoznačně vyplývá, že v roce 2021 došlo k zásadnímu zhoršení situace LGBT+ osob a především aktivistů této skupiny, pokud jde o útoky krajně pravicových a nacionalistických skupin. Je pravdou (a žalobce toto v žádném případě nepopírá), že současná politická reprezentace a bezpečnostní složky (tj. policie) se pokouší těmto útokům zabránit, resp. je postihovat, nicméně tato snaha se stává se zvyšováním počtu útoků stále obtížnější a v mnohých případech není možno pachatele dohledat či sankcionovat. Např. při zásahu souvisejícím s demonstrací proti pochodu „pride“ v Oděse došlo dokonce ke zranění několika desítek příslušníků bezpečnostních složek; je tedy zjevné, že patrně rovněž se vzrůstajícím vlivem krajně pravicových skupin a jejich spoluprací s krajně pravicovými silami Ruské federace se jednotlivé útoky stávají agresivnějšími a mají závažnější následky, jejich postihování je obtížnější.
5. Pokud dále dojde skutečně v určité části země původu žalobce k ozbrojenému konfliktu, dojde zřejmě rovněž, jako v naprosté většině obdobných případů, k oslabení možností bezpečnostních složek postihovat nenávistné jednání s konfliktem přímo nesouvisející. Co se týče závěru správního orgánu o tom, že žalobci prakticky nehrozí žádné nebezpečí, neboť o jeho náležitosti k sociální skupině LGBT+ osob dosud nikdo neví, odkazuje tento závěr na značné mezery správního orgánu v porozumění otázkám přijetí genderové identity, coming outu a souvisejících otázek. Je zjevné, že k uvědomování vlastní identity v této oblasti, a zejména jejímu prezentování okolí, dochází postupně a otázka coming outu může být dlouhodobým a obtížným procesem. Pokud žalobce, vzhledem k tomu, že prakticky ve velmi mladém věku odešel ze země původu za účelem studia, dospěl k této fázi vývoje až posléze, a tudíž před jeho odchodem si jeho okolí jeho příslušnosti k LGBT+ sociální skupině nebylo vědomo, neznamená to, že tato situace by se aktuálně po jeho případném návratu dramaticky nezměnila. Je přitom zjevné, že především v situaci, kdy se žalobce identifikuje s transgenderovou identitou, stávají se s postupujícím časem zřetelnějšími rovněž vnější fyzické projevy této identity a možnost „utajení“ je prakticky nemožná. Za těchto okolností je nepochybně nutno na žalobce aplikovat veškerá relevantní kritéria týkající se příslušníků skupiny LGBT+ osob s ohledem na možnosti udělení azylu či doplňkové ochrany.
6. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby. Je přesvědčen o tom, že se situací žalobce podrobně zabýval a důkladně posoudil všechny skutečnosti, které v průběhu správního řízení uváděl. K námitce žalobce, že správní orgán nezohlednil objektivně postavení osob LGBT na Ukrajině a nevycházel z aktuálních a všeobecně uznávaných podkladů při svém rozhodování, odkázal žalovaný na str. 5 – 7 napadeného rozhodnutí, kde se podrobně vyjadřuje k podkladům žalobcem uplatněným dne 18. 1. 2022 ve smyslu ustanovení § 36

odst. 3 správního řádu. K postavení LGBT osob na Ukrajině se správní orgán dále dostatečně a objektivně vyjádřil na str. 9 -11 napadeného rozhodnutí včetně odkazů na konstantní správní judikaturu. Na základě shromážděných podkladů žalovaný dospěl k jednoznačnému závěru, že žalobce nijak neprokázal, že v jeho případě nelze Ukrajinu považovat za tzv. bezpečnou zemi původu, a to ani v kontextu jeho odlišné sexuální orientace. Žalobce posledních osm let strávil v Polské republice, tzn. na území členského státu EU, kam vycestoval nikoliv z důvodu jemu hrozícího pronásledování, reálného nebezpečí újmy nebo jakýchkoliv jiných ve smyslu zákona o azylu relevantních důvodů, ale zcela dobrovolně za účelem studia na vysoké škole. Během svého dlouhodobého pobytu na území Polska pravidelně navštěvoval svou matku na Ukrajině, kde žádným závažným problémům nečelil. Potíže neměl ani ze strany tvrzených opakovaně mu doručovaných předvolání do armády. Naopak s vojenskou správou bez jakýchkoliv problémů komunikoval a opakovaně jim dokládal potvrzení o studiu za účelem odkladu výkonu služby. Žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona o azylu. Podle názoru žalovaného správního orgánu nebylo žalobou zpochybněno jeho rozhodnutí, které hodnotilo stav k datu vydání napadeného rozhodnutí. Po datu vydání rozhodnutí došlo k invazi Ruské federace a k následnému rozpoutání války na území Ukrajiny. Tato situace bude nepochybně předmětem soudního přezkumu s cílem posoudit důvodnost žaloby právě z tohoto aspektu.

7. Městský soud v Praze přezkoumal napadené rozhodnutí a jemu předcházející řízení a po zhodnocení uvedených skutečností dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
8. Dle § 16 odst. 2 zákona o azylu *jako zjevně nedůvodná se zamítne i žádost o udělení mezinárodní ochrany, jestliže žadatel o udělení mezinárodní ochrany přichází ze státu, který Česká republika považuje za bezpečnou zemi původu, neprokáže-li žadatel o udělení mezinárodní ochrany, že v jeho případě tento stát za takovou zemi považovat nelze.*
9. Dle § 16 odst. 3 zákona o azylu *jsou-li důvody pro zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné, neposuzuje se, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany splňuje důvody pro udělení azylu podle § 13 a 14 nebo doplňkové ochrany podle § 14b. Jsou-li důvody pro zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné podle odstavce 2, rovněž se neposuzuje, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany neurvádí skutečnosti svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 nebo že mu hrozí vážná újma podle § 14a.*
10. Zákon o azylu u zjevně nedůvodných žádostí dle § 16 zákona o azylu počítá s aplikací tzv. konceptu bezpečných zemí (bezpečná země původu, bezpečná třetí země a evropsky bezpečná třetí země). Tyto pojmy jsou definovány v § 2 písm. k) zákona o azylu (bezpečná země původu), § 2 písm. l) zákona o azylu (bezpečná třetí země) a § 2 písm. m) zákona o azylu (evropsky bezpečná třetí země). Podle unijního práva je třeba, aby existoval seznam takových zemí. Tento seznam obsahuje vyhláška č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců (dále jen „vyhláška“).
11. Žalovaný žalobou napadeným rozhodnutím zamítl žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou dle § 16 odst. 2 zákona o azylu, přičemž závěr o bezpečné zemi opřel o § 2 bod 24 vyhlášky, dle kterého se Ukrajina s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou proruských separatistů považuje za bezpečnou zemi původu. Dále vycházel z Informace OAMP

Hodnocení Ukrajiny jako bezpečné země původu stav červenec 2021, Informace OAMP – Ukrajina – Situace v zemi ze dne 30. 6. 2021, Informace MZV č. j. 102763-6/2021-LPTP ze dne 22. 2. 2021 a Zpráv ČTK – Kyjevské Gay Pride se zúčastnily tisíce lidí ze dne 23. 6. 2019, Pochod za práva sexuálních menšin v Kyjevě se odehrál v klidu ze dne 23. 9. 2021 a Kyjev píše o střelbě na východě Ukrajiny, povstanci informují o klidu zbraní ze dne 1. 1. 2022. Žalovaný se vyjádřil také k dokumentům, které navrhl jako podklady ve věci žalobce. K části těchto návrhů uvedl, že vzhledem k tomu, že se jedná o zprávy datované do let 2013 či 2017, nemohou již být pro zhodnocení situace dostatečně aktuální. K materiálu předloženému v anglickém jazyce *The 2021 Rainbow Europe Map reveals widespread and almost complete stagnation on human rights of LGBTI people* uvedl, že jeho překlad by byl nadbytečný a nevhodný. Žalovaný nepřistoupil ani k překladu článku referujícím o násilném incidentu z 30. 4. 2020, neboť dle něj je v něm popsán ojedinělý dva roky starý kriminální akt soukromých osob, který se odehrál v Žytomyrské oblasti, nicméně žalobce žil výhradně v Rovenské oblasti. Žalovaný se vyjádřil také k dalším článkům pojednávajícím o politické situaci v zemi původu žalobce z roku 2021. Konkrétně tyto články podle žalovaného neprokazují, že by Ukrajina nebyla vůči žalobci tzv. bezpečnou zemí původu a nevztahují se ani přímo k žalobci.

12. Na základě zjištěných skutečností žalovaný zamítl žádost žalobce jako zjevně nedůvodnou se závěrem, že žalobce neprokázal, že by nebylo možné vůči němu považovat Ukrajinu za bezpečnou zemi původu. Žalobce se může vrátit na území pod kontrolou ukrajinské vlády.
13. Přestože soud dle § 75 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, (dále jen „s. ř. s.“) napadené rozhodnutí a jemu předcházející řízení posuzuje v mezích uplatněných žalobních bodů a vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, není takový postup bezvýjimečný a za určitých okolností může dojít k prolomení tohoto principu. Konkrétně jde o situaci, kdy je v souladu s čl. 10 Ústavy přímo aplikován čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Dle usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2016, č. j. 5 As 104/2013 -46: *„je třeba pod úhlem mezinárodněprávní zásady ‚non-refoulement‘ vykládat tak, že stanoví závazek České republiky nevystavit žádnou osobu, jež podléhá její jurisdikci, újmě, která by spočívala v ohrožení života či vystavení mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, a to např. tím, že bude vyhoštěna či v důsledku jiných okolností donucena vycestovat do země, kde by jí taková újma hrozila.“*
14. Ve zde řešené věci je konkrétně třeba zohlednit, že v zemi původu žalobce došlo po vydání rozhodnutí k významné změně poměrů, kdy v zemi probíhá válečný konflikt, přičemž tato skutečnost je nesporná a obecně známá. Za aktuální situace na Ukrajině by mohl být návrat žalobce na Ukrajinu v rozporu se zásadou non-refoulement.
15. Žalovaný při svém rozhodování vycházel z uvedené vyhlášky a informací o zemi, které nemohly reflektovat současnou situaci v zemi, kde aktuálně probíhá válečný konflikt, který zasahuje celé území Ukrajiny. Přestože rozhodoval o žádosti žalobce v lednu 2022, tedy v době poměrně krátce předcházející vypuknutí konfliktu, nemohl ještě ani k tomuto datu disponovat informacemi, které by vylučovaly posouzení země jako bezpečné. Za nynější situace je zjevné, že Ukrajinu za bezpečnou zemi považovat nelze.
16. K tomu soud odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Azs 36/2022 – 31, ze dne 24. 3. 2022, v němž uvedl: *„Při soudním přezkumu se přitom soud k námitce neaplikovatelnosti § 16 odst. 2 zákona o azylu zabývá kromě existence vyvratitelné domněnky,*

že pro daného žadatele země původu není bezpečná, také tím, zda daná země splňuje jednotlivá kritéria bezpečnosti, jak je vymezuje Příloha I procedurální směrnice a § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. Zkoumá také, zda informace o zemi původu založené ve správním spisu dokládají, že tato země skutečně splňuje kritéria bezpečnosti. Dle všeobecně známých informací o změně bezpečnostní situace na Ukrajině je zřejmé, že v zemi dochází k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, a celé území Ukrajiny proto nadále nesplňuje jedno z kritérií bezpečnosti. Informace o zemi původu založené ve spise a pocházející z dubna a srpna 2020 z logiky věci (neboť napadené rozhodnutí i napadený rozsudek byly vydány před počátkem války, která zasáhla celé ukrajinské území) nemohou dokládat, že Ukrajina tato kritéria splňuje. Nemůže proto obstát teze, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu (k tomu obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 - 31). Nic na tom nemění ani skutečnost, že její území se s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou proruských separatistů nachází na seznamu bezpečných zemí původu stanovených ve vyhlášce č. 328/2015 Sb. Je na žalovaném, aby vyhlášku novelizoval. Ostatně čl. 37 odst. 2 procedurální směrnice ukládá členským státům zajistit pravidelný přezkum situace ve třetích zemích označených jako bezpečné (a § 86 odst. 4 zákona o azylu stanoví, že žalovaný je povinen přezkoumat seznamy zemí stanovené vyhláškou nejméně jedenkrát v kalendářním roce).

17. S ohledem na změnu bezpečnostní situace, která je všeobecně známou skutečností, a ke které soud přihlédl, přestože nastala až po vydání rozsudku krajského soudu, neboť stěžovatelčin nucený návrat do země původu by mohl být v rozporu se zásadou non-refoulement, bude nyní povinností žalovaného, aby se žádostí stěžovatelky meritorně zabýval. Není tedy nadále na místě, aby postupoval podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, neboť Ukrajinu již nelze považovat za bezpečnou zemi původu. Nejvyšší správní soud nepředjímá, jak žalovaný žádost meritorně posoudí, přestože existence důvodných obav z hrozby vážné újmy v podobě vážného ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu odůvodňuje (při splnění dalších podmínek) udělení doplňkové ochrany podle § 14a ve spojení s § 14a odst. 2 zákona o azylu.“
18. Soud tak má za to, že návrat žalobce by mohl být v rozporu s mezinárodními závazky, konkrétně zásadou non - refoulement. Nyní proto bude povinností žalovaného, aby se žádostí žalobce zabýval meritorně ve smyslu výše uvedeného. Vzhledem tomuto závěru se soud blíže nezabýval jednotlivými námitkami žalobce ohledně situace jeho osoby z důvodu příslušnosti ke skupině osob LGBT+ ani souvisejícími obavami z důvodu výkonu vojenské služby.
19. Soud z důvodů shora uvedených napadené rozhodnutí zrušil podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. z důvodu, že skutkový stav, který vzal správní orgán za základ napadeného rozhodnutí, vyžaduje zásadní doplnění, a věc podle § 78 odst. 4 s. ř. s. vrátil žalovanému k dalšímu řízení, kdy žalovaný je vázán výše vysloveným názorem soudu.
20. Výrok o nákladech řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce byl ve věci úspěšný, soud nicméně rozhodl o nepřiznání náhrady nákladů, a to z důvodu, že o zrušení rozhodnutí rozhodl pro změnu okolností v zemi původu, resp. změny bezpečnostní situace, které nemohl předvídat žalobce ani žalovaný. Žalovanému náhrada nákladů nenáleží.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Pokud svým významem kasační stížnost podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost (§ 104a odst. 1 s. ř. s.).

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Praze dne 26. 4. 2022

Mgr. Kamil Tojner v. r.
soudce